

Öğretmen Adaylarının Kaynaştırmayla İlgili Olaylara Bakışı*

Nevin GÜNER YILDIZ¹, Macid Ayhan MELEKOĞLU²

ÖZ

Bu araştırma, farklı alanlardan öğretmen adaylarının örnek olaylarda verilen kaynaştırma olgusuna ilişkin yorumlarını belirlemek amacıyla yapılmış betimsel bir çalışmadır. Araştırmada, 2011-2012 öğretim yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Zihin Engelliler Öğretmenliği (59), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği (40) ve Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği (36) bölümlerinde öğrenim görmekte olan toplam 135 öğretmen adayı, engelli öğrencilerin ilköğretim okullarında kaynaştırma uygulamalarına katılımlarıyla ilgili iki örnek olayın anlatıldığı anekdotları okumuşlar ve bu olaylara ilişkin yorumlarını hazırlanan forma yönergeler doğrultusunda işaretleyerek belirtmişlerdir. Bulgular, engelli bireylerin tarihsel süreçte toplum için yük olarak görülmesi ve bu bireylere acıma duygusu ile yaklaşılmasının, bugünün öğretmen adaylarının düşüncelerinde izlerini sürdürdüğünü ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Kaynaştırma, öğretmen adayları, kaynaştırmaya bakış, engelli

Teacher Candidates' Opinions about Inclusion Related Cases

ABSTRACT

This is a descriptive study conducted to determine the interpretation of teacher candidates from various teaching fields related to the inclusion phenomenon in samples cases. In this study, total of 135 teacher candidates, studying in undergraduate programs of Teaching Individuals with Intellectual Disabilities (59), Teaching Religious Culture and Moral Education (40), and Teaching Computer and Instructional Technology (36) in Education Faculty at Eskişehir Osmangazi University in 2011-2012 academic year, read two anecdotes about two different cases regarding inclusion of students with disabilities in elementary schools, and they indicated their opinions about these cases on a form according to instructions. The results indicated that the historical view that sees individuals with disabilities as burdens on the society and approaches with a sense of pity for these individuals has still been traces in thinking of today's teacher candidates.

Keywords: Inclusion, teacher candidates, opinions about inclusion, individuals with disabilities

GİRİŞ

Kaynaştırma, dünyada birçok gelişmiş ülkede olduğu gibi ülkemizde de, yetersizliği olan çocukların eğitiminde kullanılan en yaygın uygulamadır. Yetersizliği olan çocukların normal gelişim gösteren akranları ile aynı sınıflara

*Bu çalışma, 6-9 Haziran 2013'te Çanakkale'de düzenlenen V. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Yrd.Doç.Dr., Eskişehir Osmangazi Üniv. Eğitim Fak. e-posta: antreh@gmail.com

² Doç.Dr., Eskişehir Osmangazi Üniv. Eğitim Fak. e-posta: macidayhan@gmail.com

yerleştirilerek eğitilmeleri esasına dayanan bu uygulama, hem öğretmenin hem de öğrencilerin ihtiyaç durumunda uzman desteğine ulaşabilmesini gerektirmektedir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) başta olmak üzere birçok gelişmiş ülkede kaynaştırma uygulamaları daha uzun bir geçmişe sahip olsa da ülkemizin kaynaştırma kavramı ile tanışması 1983 yılında çıkarılan 2916 sayılı kanunla olmuştur (Batu ve Kırcaali-İftar, 2005). ABD’de 1975 yılında PL 94-142 adı verilen kanunla kabul edilen ‘en az kısıtlayıcı ortamda eğitim’ ilkesi (Fiscus ve Mandell, 2002) kaynaştırma uygulamalarının temelini oluşturmuş ve bu ilke Türkiye’de 2916 sayılı kanunun ardından 1997 yılında çıkarılan 573 sayılı KHK içinde de yer almıştır (Batu ve Kırcaali-İftar). Bu ilke yetersizliği olan çocukların sosyal çevrelerinden ayrılmadan eğitilmeleri gereğini ortaya koymaktadır.

Yetersizliği olan öğrenciler, her geçen yıl daha fazla sayıda olmak üzere kaynaştırma sınıflarına yerleştirilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) verilerine göre 2004-2005 öğretim yılında 40.050 öğrenci (MEB, 2005) ilköğretim okullarında kaynaştırma uygulamalarına katılmaktayken, bu sayı 2010-2011 öğretim yılında 84.580’e (MEB, 2011) ve 2011-2012 öğretim yılında ise 137.893’e çıkmıştır (MEB, 2012). Ayrıca ortaöğretim okullarında kaynaştırma uygulamalarına katılmakta olan öğrenciler ile özel gereksinimli tanısı olmasa da müfredat programlarını izlemekte zorlanan öğrencilerin de genel eğitim sınıflarındaki varlığı düşünüldüğünde (Güner-Yıldız ve Melekoğlu, 2012), Türkiye’de bulunan eğitim fakültelerinden mezun olan tüm öğretmen adaylarının sınıflarında kaynaştırma öğrencilerinin olabileceği düşünülerek yetiştirilmiş olması gerekmektedir.

Kaynaştırma uygulamaları hızla yaygınlaşıyor olsa da, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin sınıflarında olmasına ilişkin olumsuz tutumlarının olduğu çeşitli araştırmalar tarafından ortaya konulmaktadır (McClean, 2007; Scruggs ve Mastropieri, 1996; Varlıer ve Vuran, 2006; Yıkılmış ve Sazak-Pınar, 2005). Öğretmenler, kaynaştırma öğrencileri ile sınıf içinde ilgilenmenin çok fazla zaman alması ve bu çocukları eğitmek üzere yetiştirilmeme gibi gerekçelerle yetersizliği olan öğrencileri sınıflarında istememekteler (Cullen, Gregory ve Noto, 2010). Ayrıca öğretmenler, yetersizliği olan çocukların yerinin genel eğitim sınıfları olmadığını ve bu çocukların bulunduğu sınıflarda etkili sınıf yönetimini sürdürmenin imkânsız olduğunu belirtmektedirler (Cook, 2002; Jordan, Schwartz ve Mc Ghie-Richmond, 2009; McClean, 2007).

Öğretmenlerin yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımları konusundaki bakış açılarını ve kaynaştırma sürecinde gerçekleştirdikleri uygulamaları inceleyen araştırmalarda ulaşılan bulgular öğretmenlerin kaynaştırma konusundaki olumsuz bakışlarını örneklendirmektedir. Bir araştırmada kaynaştırma öğrencileriyle ilgili ilk deneyimleri sorulan 19 öğretmenin tepkilerini ‘endişeli, kaygılı, kızgın ve isteksiz’ gibi kelimelerle ifade ettikleri görülmüştür (Giangreco, Dennis, Cloninger, Edelman ve Schattman, 1993). Ayrıca, Diken ve Sucuoğlu (1999),

sınıf öğretmenlerinin %78'inin sınıfına kaynaştırma öğrencisinin yerleştirilmesini istemediğini ortaya koymuşlardır. Benzer bir bulguya Güner-Yıldız ve Melekoğlu (2012)'nin araştırmasında da ulaşılmıştır. Bu çalışmada, kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin %80'i, kaynaştırma öğrencilerinin aslında özel eğitim sınıf ya da okulları gibi ayrı eğitim ortamlarında olmaları gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Uysal'ın (2004) yaptığı çalışmada da öğretmenlerin yarısından fazlası kaynaştırmanın yararlı olmadığını, tamamlanması gereken pek çok eksiğinin bulunduğunu ve kaynaştırmanın işlerini zorlaştırdığını vurgulamışlardır.

Öğretmenlerin yetersizliği olan öğrencilerle ilgili tutumları toplumsal bakış açısının izlerini taşımaktadır. 'Normal' olarak tanımlanan toplumsal sistem, normlara uymadığı düşünülen kişileri dışlayabilmektedir (Burcu, 2006). Normalden farklı olma ya da sapma, bir kişinin toplumun koyduğu kuralların dışında kalmasını ifade eden bir durum olarak kabul edilmektedir. Örneğin, zihinsel yetersizlik, nesnel bir olgudan daha çok kişinin toplum içindeki değerini düşüren sosyal ve kültürel bir damgayı ifade etmektedir (Taylor ve Bogdan, 1989). Yetersizliği olanlara yönelik değersizleştirme, tarihsel süreç içinde bu insanların önce 'tehdit edici', sonra 'yük' ve son olarak 'aciz' olarak etiketlenmelerine yol açmıştır (Burcu). Korku ve önyargılarla karşılaşan yetersizliği olan bireyler, toplumsal sistem içinde varlıklarını ve haklarını korumak için mücadele etmek zorunda kalmışlardır.

Tarihsel süreçte yetersizliği olan bireylere yönelik olumsuz tutumların izlerine Türkiye'de yapılan bazı çalışmalarda da rastlamak mümkündür. İlgili bir çalışma kapsamında, Ankara'da 500 kişiye 'toplumdaki engelli bireyler hakkında ne düşünüyorsunuz' sorusu yöneltilmiştir. Alınan cevaplara göre katılımcıların %39.4'ü acınacak haldedirler şeklinde ifade ederken, %43.4'ü toplumun dışına itilmişlerdir diye cevap vermişlerdir (Burcu, 2011). Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nın (ÖZİDA) 2002 tarihli Toplum Özürüllüğü Nasıl Algılıyor Projesi kapsamında görüşülen kişilerin %24.2'si özürlü denildiğinde aklına 'yardıma muhtaç kişi' kavramının geldiğini, %30.1'i zihin engellilerle çalışmak istemediğini, %19.1'i zihin engellilerle komşu olmak istemediğini, %18.2'si engellilerin akrabalarıyla aynı sınıflarda eğitim alamayacağını düşündüğünü, %22.9'u ise özürülülerin aileleri için yük olduğunu söylemişlerdir (ÖZİDA, 2002). İstanbul Bilgi Üniversitesi tarafından 2011 yılında hazırlanan Türkiye'de Engellilik Temelinde Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu'na göre de, Türkiye'de engellilik yardıma muhtaçlık ve merhamet algısı üzerine kurulmuş bir kavramdır (Şenyurt-Akdağ, Tanay, Özgül, Kelleci-Birer ve Kara, 2011).

Toplumun engellilere bakış açısının, toplumun birer üyesi olan öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine bakışını da şekillendireceği tahmin edilebilir. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileriyle ilgili uygulamalarını da etkileyen bakış açıları, mesleğe hazırlandıkları öğrencilik yılları ile meslekteki ilk yıllarında biçimlenmektedir (Jordan ve ark., 2009). Daha sonraki yıllarda öğretmenlerin olumsuz tutumlarını değiştirmenin güç olduğu (Jordan ve ark.) ve

olumsuz tutumlara sahip olan öğretmenlerin sınıflarındaki yetersizliği olan çocukları ötekileştirdikleri ve görmezden geldikleri bilinmektedir (Çifci, Yıkılmış ve Akbaba-Altun, 2001; Giangreco ve ark., 1993). Örneğin bir araştırmada kaynaştırma öğrencilerinin ders sırasında zamanlarının çoğunu (%70) hiçbir akademik davranış sergilemeden geçirdikleri ortaya koyulmuştur (Sucuoğlu, Akalın, Sazak-Pınar ve Güner, 2008). Güner-Yıldız ve Melekoğlu (2012) tarafından kaynaştırma sınıflarında gerçekleştirilen araştırmada da, gözlem yapılan 216 dersin 184'ünde (%85.19) kaynaştırma öğrencileri için ders programında uyarılma yapılmadığı ve 91'inde (%42.13) kaynaştırma öğrencilerinin sınıfın arka sıralarına oturtulduğu bulunmuştur. Bir başka araştırmada (Güner-Yıldız ve Sazak-Pınar, 2012) öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileri için ders içeriğinde uyarılma yapma davranışının araştırmaya katılan 45 öğretmenden sadece 3'ü tarafından yapıldığı ve kaynaştırma öğrencisine öğrenme fırsatı veren öğretmen sayısının ise 4 olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulguları, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerini sınıflarda neredeyse yok saydıklarını işaret etmektedir.

Farklı gereksinimleri olan bireylere etkili öğretim yapabilecek öğretmenler yetiştirmek Eğitim Fakültelerinin önemli bir amacı olmasına karşın bu görevi yeterince yerine getiremedikleri görülmektedir (Gao ve Mager, 2011). Oysa öğretmen adaylarının yetersizliği olan çocukların kaynaştırılmasına ilişkin bakışları ve bu öğrencilerin eğitimi ile ilgili mesleki yeterlik düzeyleri, onların gelecekte meslek hayatlarında yapacakları uygulamaların habercisidir. Ülkemizde kaynaştırmanın niceliksel artışına karşın nitelik sorunlarının olduğu bilinmektedir. Özellikle öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine karşı olumsuz bakış açıları, kaynaştırma uygulamalarının başarısı önünde önemli bir sorun olarak çözüm beklemektedir. Öğretmen adaylarının yetersizliği olanlara karşı bakış açılarını belirlemek, kaynaştırmanın başarısı için gerekli önlemlerin alınmasına katkı sağlayabilecektir. Bu araştırma ile Eğitim Fakültesinde farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarının yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırılmasıyla ilgili olaylara yönelik yorumlarını belirlemek, bu yorumların analizi ile öğretmen adaylarının kaynaştırma kavramı ve yetersizliği olan öğrencilerle ilgili algılarını incelemek ve başarılı kaynaştırmanın önündeki engelleri kaldırma çabalarına katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

1. Öğretmen adayları, yetersizliği olan öğrencilerin sınıfına yerleştirildiğini öğrenen öğretmenin duygularını nasıl değerlendirmişlerdir ve öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre bu değerlendirmeler farklılaşmakta mıdır?
2. Öğretmen adayları, yetersizliği olan öğrencilerin çocuğunun sınıfına yerleştirildiğini öğrenen ebeveynlerin duygularını nasıl değerlendirmişlerdir ve öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre bu değerlendirmeler farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu çalışma, nicel araştırma deseninin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır.

Çalışma Grubu

Araştırmamanın çalışma grubu, 2011-2012 öğretim yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 135 birinci sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma grubunun oluşturulmasında amaçlı örnekleme tekniğinden yararlanılmış; araştırma amacına uygun olduğu düşünülen eğitim fakültesi birinci sınıf öğrencilerinden gönüllü olanlar araştırma grubuna alınmıştır. Zihin Engelliler Öğretmenliği Bölümü'nden (ZEÖ) 59, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü'nden (DİKAB) 40 ve Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümü'nden (BÖTE) 36 öğretmen adayı kendilerine verilen anket formunu yanıtlayarak araştırmaya katılmışlardır. Anketler sınıf ortamında ve ders başlangıcında öğretmen adaylarına dağıtılmış ve cevaplandırılmıştır. Anketin cevaplandırılması ortalama 15 dakika sürmüştür. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının görüşlerini rahatlıkla yansıtabilmeleri için anket formuna kimlikleri ile ilgili bilgi yazmaları istenmemiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada öğretmen adaylarının kaynaştırma olgusuna ilişkin yorumlarını belirleyebilmek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anket formu kullanılmıştır. Formda iki kısa hikâye içinde engelli öğrencilerin kaynaştırma sınıflarına yerleştirilmeleri durumunda öğretmenlerin ve normal gelişim gösteren öğrencilerin ailelerinin duygu ve düşüncelerinin neler olabileceğine dair öğretmen adaylarının görüşleri sorulmuştur. Anket formları geliştirilirken alan uzmanı olan iki öğretim üyesinden görüş alınmıştır. Alınan görüşlere göre form üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmış ve form son haline getirilmiştir. Aşağıda ankette kullanılan kısa hikâyeler verilmiştir.

1. Hikâye: *Sınıf Öğretmeni Mehmet Bey, Eylül ayı başında çalıştığı ilköğretim okulunun müdürü tarafından odasına davet edildi. Yapılan görüşmede sınıfına biri zihinsel, diğeri ortopedik engelli iki öğrencinin yerleştirildiği bilgisi verildi. Sizce, bu görüşmeden sonra Mehmet Bey'in duygu ve düşünceleri nasıl olabilir? Aşağıdaki seçenekler içinde Mehmet Bey'in içinde olduğu durumu en iyi ifade eden rakamı daire içine alınız.*

Birinci hikâyede öğretmen adaylarından istenen, Öğretmen Mehmet Bey'in durumunu yansıtan puanı 1 ile 10 arasında değişen değerlerde hazırlanan likert tipi ölçekte işaretlemeleridir. Likert tipi ölçeğin 1 ile kodlanan ucunda 'Hiç kaygılı değil, hiç hevesli değil, hiç üzgün değil, hiç mutlu değil, hiç sınırlı değil, hiç çaresiz değil' ifadeleri yer alırken, 10 ile kodlanan diğer ucunda ise 'Son derece kaygılı, son derece hevesli, son derece üzgün, son derece mutlu, son derece sınırlı, son derece çaresiz' ifadeleri yer almaktadır.

2. Hikâye: *İlköğretim öğrencisi olan çocuğunun sınıfına zihinsel ve ortopedik engelli öğrencilerin yerleştirildiğini öğrenen bir annenin (ya da babanın) duygu*

ve düşüncelerini aşağıdaki hangi cümleler en iyi anlatıyor olabilir? Lütfen, anne-babanın duygu ve düşüncelerini en iyi anlatan cümlenin başına 1, ikinci derece iyi anlatan cümlenin başına 2 ve üçüncü derece iyi anlatan cümlenin başına 3 yazınız.

(...) Bu çocukların varlığı nedeniyle, benim çocuğum artık bu sınıfta güven içinde olmayacaktır.

(...) Bu çocukların varlığı nedeniyle, sınıf öğretmeninin işi zorlaşacak ve benim çocuğuma daha az ilgi gösterecektir.

(...) Bu çocukların varlığı nedeniyle, hem öğretmenin hem de sınıftaki bütün çocukların artık daha özverili (fedakâr) davranmaları ve bu çocuklara yardımcı olmaları gerekecektir.

(...) Bu çocukların varlığı, sınıftaki tüm öğrencilerin farklılıkları öğrenmesine ve kabul etmesine katkı sağlayacaktır.

İkinci hikâyede ise öğretmen adaylarından, anne-babaların olası duygu ve düşüncelerini ifade eden cümleleri, en iyi ifade edenden başlayarak 1, 2 ve 3 şeklinde sıralamaları istenmektedir. Örnek hikâyelere verilecek cevapların toplumun farklı kesimlerinden gelmeleri ve geleceğin öğretmenleri olmaları nedeniyle, engellilere karşı hem toplumsal bakış açısını hem de okullarda görev alacak olan öğretmenlerin bakış açılarını örnekleyeceği düşünülmüştür.

Birinci hikâyede, sınıfına engelli öğrenci yerleştirilen öğretmenin duygu ve düşünceleri üzerinden, engellilere karşı genel tutumlar hakkında bilgi edinilmesi amaçlanmıştır. İkinci hikâyede ise çocuğunun sınıfına engelli öğrenci yerleştirilen anne-babaların görüşleri üzerinden engellilere tarihsel süreçte yöneltilen ‘tehdit olarak görme, yük olarak görme, acıma ve kabul etme’ yaklaşımlarının öğretmen adaylarının düşüncelerindeki izleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS paket programı ile betimsel istatistik ve t-testi analizi kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

1.Öğretmen Adayları, Yetersizliği Olan Öğrencilerin Sınıfına Yerleştirildiğini Öğrenen Öğretmenin Duygularını Nasıl Değerlendirmişlerdir ve Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Bu Değerlendirmeler Farklılaşmakta mıdır?

Tablo 1 incelendiğinde, ZEÖ Bölümü öğrencilerinin Mehmet Bey’in durumuna ilişkin verdikleri yanıtların diğer iki bölümün öğrencilerinden anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. ZEÖ Bölümü öğrencileri BÖTE ve DİKAB öğrencilerine göre Mehmet Bey’in daha kaygılı, daha üzgün, daha sinirli ve daha çaresiz olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca, ZEÖ Bölümü öğrencileri Mehmet Bey’in daha az mutlu ve daha az hevesli olduğunu belirtmektedirler.

Tablo 1. ZEÖ ile Diğer Bölüm Öğrencilerinin Mehmet Bey'in Durumuna İlişkin Görüşlerini Yansıtan Ortalama Puanlara Göre t-testi Sonuçları

Boyut	Bölüm	N	X	SS	Sd	t	p
Kaygılı	ZEÖ	59	8.25	1.83	133	3.165	.002
	DİKAB+BÖTE	76	7.13	2.19			
Hevesli	ZEÖ	59	4.08	2.64	133	-3.411	.001
	DİKAB+BÖTE	76	5.59	2.47			
Üzgün	ZEÖ	59	6.34	2.42	133	4.813	.000
	DİKAB+BÖTE	76	4.16	2.75			
Mutlu	ZEÖ	59	4.36	2.56	133	-2.277	.024
	DİKAB+BÖTE	76	5.34	2.44			
Sinirli	ZEÖ	59	5.15	2.58	133	5.646	.000
	DİKAB+BÖTE	76	2.84	2.17			
Çaresiz	ZEÖ	59	5.37	2.99	133	2.506	.013
	DİKAB+BÖTE	76	4.14	2.67			

p<.05

Tablo 2 incelendiğinde Mehmet Bey'in kaygılı, mutlu ya da sinirli olma durumunu puanlamada BÖTE ve DİKAB bölümleri arasında fark olmadığı görülmektedir. Ortalamalara bakıldığında her iki bölüm öğrencilerinin de Mehmet Bey'in kaygı düzeyini yüksek; sinirli olma düzeyini düşük; mutlu olma düzeyini ise orta seviyede puanladıkları görülmektedir.

Mehmet Bey'in hevesli, üzgün ya da çaresiz olma durumunu değerlendirme açısından ise iki bölüm öğrencileri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Puanların ortalamalarına göre BÖTE öğrencileri Mehmet Bey'in daha hevesli, daha az üzgün ve daha az çaresiz olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 1 ve 2'ye göre her üç bölümün öğrencilerinin de Mehmet Bey'i 10 üzerinden 6.92 ile 8.25 değerleri arasında kaygılı; 3.42 ile 6.34 değerleri arasında ise üzgün olarak değerlendirdikleri görülmektedir.

Tablo 2. BÖTE ve DİKAB Öğrencilerinin Mehmet Bey'in Durumuna İlişkin Görüşlerini Yansıtan Ortalama Puanlara Göre t-testi Sonuçları

Boyut	Bölüm	N	X	SS	Sd	t	p
Kaygılı	BÖTE	36	6.92	2.20	74	-.809	.421
	DİKAB	40	7.33	2.20			
Hevesli	BÖTE	36	6.58	2.31	74	3.566	.001
	DİKAB	40	4.70	2.29			
Üzgün	BÖTE	36	3.42	2.42	74	-2.290	.025
	DİKAB	40	4.83	2.89			
Mutlu	BÖTE	36	5.92	2.39	74	1.984	.051
	DİKAB	40	4.83	2.40			
Sinirli	BÖTE	36	2.50	1.72	74	-1.308	.195
	DİKAB	40	3.15	2.50			
Çaresiz	BÖTE	36	3.36	2.28	74	-2.495	.015
	DİKAB	40	4.85	2.85			

p<.05

2.Öğretmen Adayları, Yetersizliği Olan Öğrencilerin Çocuğunun Sınıfına Yerleştirildiğini Öğrenen Ebeveynlerin Duygularını Nasıl Değerlendirmişlerdir ve Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Bu Değerlendirmeler Farklılaşmakta mıdır?

Tablo 3. ZEÖ ile Diğer Bölüm Öğrencilerinin Anne-babaların Görüşlerine İlişkin Yanıtlarının Ortalamalarına Göre t-testi Sonuçları

Boyut	Bölüm	N	X	SS	Sd	t	p
Tehdit olarak görme	ZEÖ	59	1.73	1.16	133	4.96	.000
	BÖTE+DİKAB	76	0.75	1.12			
Yük olarak görme	ZEÖ	59	2.12	0.97	133	5.31	.000
	BÖTE+DİKAB	76	1.30	0.82			
Acıma	ZEÖ	59	1.24	0.92	133	-6.509	.000
	BÖTE+DİKAB	76	2.25	0.88			
Kabul etme	ZEÖ	59	0.92	1.06	133	-4.236	.000
	BÖTE+DİKAB	76	1.70	1.07			

p<.01

Tablo 3 incelendiğinde ZEÖ ile diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin görüşleri arasında $p < .01$ düzeyinde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Puanlara göre ZEÖ Bölümü öğrencileri, anne-babaların kaynaştırma öğrencilerini daha yüksek düzeyde tehdit unsuru ve yük olarak göreceklərini düşünmektedirler. BÖTE ve DİKAB öğrencileri ZEÖ öğrencilerine göre anne-babaların kaynaştırma öğrencilerine daha yüksek düzeyde acıyarak bakacağını belirtmişlerdir. Kaynaştırma öğrencilerinin farklılıkların kabulüne katkı sağlayacağını ifade eden cümle açısından ise ZEÖ öğrencilerinin daha olumsuz bir bakış açılarının olduğu görülmektedir.

Tablo 4. BÖTE ve DİKAB Öğrencilerinin Anne-babaların Görüşlerine İlişkin Yanıtlarının Ortalamalarına Göre t-testi Sonuçları

Boyut	Bölüm	N	X	SS	Sd	t	p
Tehdit olarak görme	BÖTE	36	0.67	1.12	74	-.612	.542
	DİKAB	40	0.83	1.13			
Yük olarak görme	BÖTE	36	1.22	0.83	74	-.812	.419
	DİKAB	40	1.38	0.81			
Acıma	BÖTE	36	2.25	0.81	74	.000	1.000
	DİKAB	40	2.25	0.95			
Kabul etme	BÖTE	36	1.86	1.02	74	1.27	.208
	DİKAB	40	1.55	1.11			

$p < .01$

Tablo 4 incelendiğinde BÖTE ve DİKAB öğrencilerinin ikinci hikâyeye ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Tablo 3 ve 4'e göre tüm grupların ortalamaları üzerinden boyutların ne oranda puanlandığına bakıldığında ise 3 puan üzerinden değerlendirilen boyutlardan tehdit olarak görme boyutunun ZEÖ Bölümü öğrencileri tarafından 1.73 gibi yüksek oranda değerlendirildiği görülmektedir. Benzer şekilde ZEÖ Bölümü öğrencileri yük olarak görme boyutunda da 2.12 gibi yüksek bir ortalamaya sahiptir. Acıma boyutunda ise BÖTE ve DİKAB öğrencilerinin ortalama puanlarının 3 üzerinden 2.25 olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada, Eğitim Fakültesinde farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarının yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırılmasını içeren iki örnek olayla ilgili değerlendirmeleri incelenmiştir. Bulgulara göre, ZEÖ programında öğrenim görmekte olan öğretmen adayları, sınıfına üç kaynaştırma öğrencisi yerleştirildiğini öğrenen Öğretmen Mehmet Bey'i diğer bölüm öğrencilerine göre daha kaygılı, daha üzgün, daha sinirli ve daha çaresiz olarak

değerlendirmektedirler. ZEÖ programında öğrenim gören öğretmen adaylarının Öğretmen Mehmet Bey'in duygularına ilişkin bakış açılarının diğer öğretmen adaylarına göre daha olumsuz olmasının sebeplerinden biri kaynaştırma uygulamalarındaki problemleri daha yakından izlemeleri ve bilmeleri olabilir. ZEÖ programı öğrencileri dersleri kapsamında, kaynaştırma sınıflarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarını ve kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutum ve davranışlarını gözlemlemiştir. Hem kaynaştırma sınıflarında yaptıkları gözlemler hem de bölümde aldıkları özel eğitim ve zihin engellilerin eğitimi gibi dersler, özel eğitimle ilgili hiçbir ders almamış olan BÖTE ve DİKAB öğrencilerinden farklılaşmalarına yol açmış olarak düşünülebilir. DİKAB ve BÖTE grubu öğretmen adaylarının, ZEÖ'de okuyan öğretmen adaylarına göre Mehmet Bey'i daha olumlu duygular içinde değerlendirmelerinin sebebi, örnek olaylarda betimlenen durumlara bilgidan daha çok vicdani sebeplerle yaklaşmış olmaları olarak görülebilir.

Araştırmaya katılan 135 katılımcının yanıtlarına göre ortak sonuçlara bakıldığında ise öğretmen adaylarının Öğretmen Mehmet Bey'i yüksek oranda kaygılı ve üzgün olarak değerlendikleri görülmektedir. Bu sonuç, kaynaştırma öğrencilerinin sınıflarda bulunması ile ilgili öğretmenlerin olumsuz tutumlarını ortaya koyan araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir (Diken ve Sucuoğlu, 1999; Giangreco ve ark., 1993; Güner-Yıldız ve Melekoğlu, 2012; Uysal, 2004). Söz konusu araştırmalarda, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin ayrı okul ve sınıflarda öğrenim görmesi gerektiğini düşündükleri ve bu öğrencilerle çalışmanın zorluklarından sıklıkla bahsettikleri gibi olumsuz bakış açısını örneklediren bulgulara ulaşılmıştır. Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre, sınıfına kaynaştırma öğrencisi yerleştirilen öğretmen, aday öğretmenler tarafından, kaygılı ve üzgün bir ruh hali içinde olarak düşünülmektedir. Bu durum öğretmen adaylarının kaynaştırma olgusunun üzüntü ve kaygı yaratacak olumsuz bir durum olduğunu düşünmelerinin sonucu olarak değerlendirilebilir. Henüz mesleğe hazırlanıyor olsalar da öğretmen adaylarının kaynaştırma öğrencileriyle ilgili bakış açıları onların meslek yaşamları içinde yapacakları uygulamaları şekillendirebileceği için önemlidir. Araştırmalar öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerini eğitim çalışmalarına yeterince katmadıklarını ve onları sınıflarda görmezden geldiklerini göstermektedir (Çifci ve ark., 2001; Giangreco va ark.; Güner-Yıldız & Sazak-Pınar, 2012; Sucuoğlu ve ark., 2008). Kaynaştırma öğrencilerinin sınıfta bulunmasını kaygı yaratacak ve üzülecek bir durum olarak görme, onları sınıfta yok saymaya zemin hazırlayacak bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu, ZEÖ bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının diğer bölümlerdeki öğretmen adaylarına göre, kaynaştırma öğrencilerinin sınıftaki diğer öğrencilerin anne-babaları tarafından daha yüksek oranda tehdit unsuru ve yük olarak görülecekleri yönünde görüş belirttiklerini göstermektedir. ZEÖ bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının kaynaştırma ile ilgili deneyimleri onların daha olumsuz görüşleri yansıtan yanıtlar vermelerine sebep olarak görülebilir. Ancak her üç grubun ortak

sonuçlarına bakıldığında aday öğretmenlerin, normal gelişim gösteren çocukların anne-babalarının kaynaştırma öğrencilerini yüksek oranda tehdit unsuru ve yük olarak görecekları ve aynı zamanda acıyarak bakacaklarını düşündükleri anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar, engellilere tarihsel süreçte yöneltilen toplumsal bakışın günümüz toplumunda izlerini sürdürdüğüün göstergesi olarak düşünülebilir. Tarihsel süreç içinde engelli bireyler önce ‘tehdit edici’, sonra ‘yük’ ve son olarak ‘aciz’ olarak etiketlenmişlerdir (Burcu, 2006). Bugünün toplumunda da engellilerin yük olarak görüldüğü ve aciz bireyler olarak tanımlandıkları araştırmalar tarafından ortaya konulmaktadır (Burcu, 2011; Şenyurt-Akdağ ve ark., 2011; ÖZİDA, 2009). Bu araştırmanın bulguları da öğretmen adaylarının, engellilerin toplum tarafından ‘tehdit eden, yük olan ve aciz’ olarak algılanacağı düşüncesini paylaştıklarını göstermektedir.

Bu araştırmaya katılan öğretmen adaylarının tamamı birinci sınıf öğrencisi oldukları için, gelecek yıllarda yaşayacakları deneyimler ve alacakları dersler, onların bakış açıları üzerinde etkili olabilecektir. Elbette alacakları derslerin içeriğı ve etkili işlenip işlenmedikleri de önemli bir faktördür. Bu noktada Eğitim Fakültelerinin yetiştirdikleri öğretmen adaylarını, kaynaştırma öğrencilerine karşı tutumlar ve eğitimlerinde kullanılabilecek yöntemler bağlamında ne ölçüde hazırlayabildikleri, araştırılması gereken bir konu olarak ortaya konulabilir. Gao ve Mager (2011), Eğitim Fakültelerinin öğretmenleri farklı gereksinimi olan bireylere eğitim yapabilecek yeterlikte yetiştirme görevini yeterince yerine getiremediklerini vurgulamaktadır. Ülkemizde yapılan araştırmaların öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine karşı olumsuz tutumlara sahip olduklarını göstermesi, üniversite eğitimleri sırasında bu çocukların olduğu sınıflarda çalışmak üzere yeterince hazırlanamadıklarının göstergesi olarak görülebilir. Oysa üniversite yılları engellilere karşı tutumların şekillendiğı yıllar olduğu için (Jordan ve ark., 2009) bu yıllarda yaşanan deneyimlerin ve bilgilendirmenin niteliğı büyük öneme sahiptir. Öğrencilik döneminde engellilerle ilgili alınan derslerin daha sonraki yıllarda yapılan olumlu uygulamaları artırdığı bilinmektedir (Gözün ve Yıkılmış, 2004; Gürsel, 2006; Hanline, 2010; Van Laarhoven ve ark., 2006; Orel, Töret ve Zerey, 2004; Shippen, Crites, Houchins, Ramsey ve Simon, 2005; Tavil ve Özyürek, 2009).

Sonuç olarak bu araştırma, geleceğın öğretmenleri olan Eğitim Fakültesi öğrencilerinin düşüncelerinde, kaynaştırma öğrencilerine karşı öğretmenlerin genellikle olumsuz olduğu bilinen bakış açılarının (Çifci ve ark., 2001; Giangreco ve ark., 1993; Güner-Yıldız ve Melekoğlu, 2012; Güner-Yıldız ve Sazak-Pınar, 2012; Sucuoğlu ve ark., 2008) izlerini ortaya koymaktadır. Kaynaştırmanın yasalarda yer alan bir hak olduğu ve giderek yaygınlaştığı gerçeğı, kaynaştırma uygulamalarının kalitesinin artırılmasına yönelik çabaları daha da önemli kılmaktadır. Özellikle ülkemizde öğretmen yetiştiren temel kurum olan Eğitim Fakültelerinin öğretmen adaylarını kaynaştırma sınıfları için yeterli niteliklere sahip olarak yetiştirebilecek bilgi, anlayış ve donanıma sahip olması gerektiğı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Batu, S., & Kırcaali-İftar, G. (2005). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Burcu, E. (2006). Özürüllük kimliği ve etiketlenmenin kişisel ve sosyal söylemleri. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 23 (2), 61-83.
- Burcu, E. (2011). Türkiye'deki engelli bireylere ilişkin kültürel tanımlamalar: Ankara örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28 (1), 37-54.
- Cook, B. G. (2002). Inclusive attitudes, strengths, and weakness of pre-service general educators enrolled in a curriculum infusion teacher preparation program. *Teacher Education and Special Education*, 25 (3), 262-277.
- Cullen, J. P., Gregory, J. L., & Noto, L. A. (2010). The teacher attitudes toward inclusion scale (TATIS) Technical Report. <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/contentdelivery/servlet/ERICServlet?accno=ED509930> adresinden 15.08.2011 tarihinde edinilmiştir.
- Çifci, İ., Yıkılmış, A., & Akbaba Altun, S. (2001). Kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırılmış öğrencilere yönelik pekiştirici kullanma durumlarının belirlenmesi. XI. Ulusal Özel Eğitim Kongresi'nde sunulan bildiri, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Diken, İ. H., & Sucuoğlu, B. (1999). Sınıfında zihin engelli bulunan ve bulunmayan sınıf öğretmenlerinin zihin engelli öğrencilerin kaynaştırılmasına yönelik tutumlarının karşılaştırılması. *Özel Eğitim Dergisi*, 2 (3), 25-40.
- Fiscus, E. D., & Mandell, C. J. (2002). *Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi*. (Çev. G. Akçamete, H.G. Şenel, E.Tekin). Ankara.
- Gao, W., & Mager, G. (2011). Enhancing preservice teachers' sense of efficacy and attitudes toward school diversity through preparation: A case of one U.S. inclusive teacher education program. *International Journal of Special Education*, 26 (2), 92-107.
- Giangreco, M. F., Dennis, R., Cloninger, C., Edelman, S., & Schattman, R. (1993). I've counted Jon: Transformational experiences of teachers educating students with disabilities. *Exceptional Children*, 59 (4), 359-372.
- Gözün, Ö., & Yıkılmış, A. (2004). Öğretmen adaylarının kaynaştırma konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının değişimindeki etkililiği. *Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2), 65-77.
- Güner-Yıldız, N., & Melekoğlu, M. A. (2012). Kaynaştırma sınıflarının özellikleri. 22. Özel Eğitim Kongresi'nde sunulan bildiri, Trabzon.
- Güner-Yıldız, N., & Sazak-Pınar, E. (2012). Examining teachers' behavior related to students with special needs in inclusive classrooms. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4 (2), 475-488.
- Gürsel, F. (2006). Engelliler için beden eğitimi ve spor dersinin öğrencilerin engellilere yönelik tutumlarına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 67-73.
- Hanline, M.F. (2010). Preservice teachers' perceptions of field experiences in inclusive preschool settings: Implications for personnel preparation. *Teacher Education and Special Education*, 33 (4), 335-351.
- Jordan, A., Schwartz, E., & McGhie-Richmond, D. (2009). Preparing teachers for inclusive classrooms. *Teaching and Teacher Education*, 25(4), 535-542.
- McClellan, W. A. (2007). An investigation into the need for effective leadership mechanisms in the management of a successful inclusive programme in the primary school system. <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/contentdelivery/servlet/ERICServlet?accno=ED500461> adresinden 05.09.2012 tarihinde edinilmiştir.

- MEB. (2005). Milli Eğitim istatistikleri 2004-2005. <http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/ist2004-2005.rar> adresinden 23.02. 2012 tarihinde edinilmiştir.
- MEB. (2011). Özel eğitimle ilgili istatistiki bilgiler. Strateji Geliştirme Başkanlığı'nın 30.09.2011 tarih ve 6543 sayılı yazısı ile gönderilen CD'den elde edilmiştir.
- MEB. (2012). Milli Eğitim istatistikleri örgün eğitim 2011-2012. http://sgb.meb.gov.tr/meb_ys_dosyalar/2012_12/06021046_meb_istatistikleri_organ_egitim_2011_2012.pdf adresinden 15.02.2013 tarihinde edinilmiştir.
- Orel, A., Töret, G., & Zerey, Z. (2004). Sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Özel Eğitim Dergisi*, 5 (1), 23-33.
- ÖZİDA. (2009). Toplum özürüllüğü nasıl anlıyor. http://www.ozida.gov.tr/arastirma/toplum_ozurlulugu_nasil_anliyor.pdf adresinden 18.02.2011 tarihinde edinilmiştir.
- Scruggs, T. E., & Mastropieri, M. A. (1996). *Quantitative synthesis of survey research literature: Methodology and validation*. In T. E. Scruggs & M. A. Mastropieri (Eds.), *Advances in learning and behavioral disabilities: Theoretical perspectives* (Vol. 10A, pp. 209-223). Greenwich, CT: JAI.
- Shippen, M. E., Crites, S. A., Houchins, D. E., Ramsey, M. L., & Simon, M. (2005). Preservice teachers' perceptions of including students with disabilities. *Teacher Education and Special Education*, 28 (2), 92-99.
- Sucuoğlu, B., Akalın, S., Sazak-Pınar, E., & Güner, N. (2008). Assessing proactive classroom management behaviors of the teachers of the inclusive classrooms. Proceedings of the 31st Annual Conference of the Teacher Education Division of the Council for Exceptional Children, Kansas-U.S.A.
- Şenyurt-Akdağ, A., Tanay, G., Özgül, H., Kelleci-Birer, L., & Kara, Ö. (2011). Türkiye'de engellilik temelinde ayrımcılığın izlenmesi raporu. İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları uygulama ve Araştırma Merkezi. http://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/docs/Engellilik_Izleme_Raporu.doc adresinden 23.02.2012 tarihinde edinilmiştir.
- Tavil, Y. Z., & Özyürek, M. (2009). Gerçekçi bilgilendirme ve etkileşimde bulunmanın özel eğitim öğretmen adaylarının engelli kişilere yönelik tutumlarının değişmesine etkisi. *EKEV Akademi Dergisi*, 13 (39), 265-276.
- Taylor, S. J., & Bogdan, R. (1989). On accepting relationships between people with mental retardation and non-disabled people: towards on understanding of acceptance. *Disability, Handicap & Society*, 4 (1), 21-36.
- Uysal, A. (2004). Kaynaştırma Uygulaması Yapan Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşleri, 13. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri, *Özel Eğitimden Yansımalar*, Kök yayıncılık, (Edit. Ahmet Konrot), Ankara, sf.121-135.
- Van Laarhoven, T., Munk, D. D., Lynch, K., Wyland, S., Dorsch, N., Zurita, L., ve ark. (2006). PROJECT accept: Preparing pre-service special and general educators for inclusive education. *Teacher Education and Special Education*, 29 (4), 209-212.
- Varlıer, G., & Vuran S. (2006). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* (Educational Sciences: Theory & Practice). 6 (2), 553-585.
- Yıkımsı, A., & Sazak Pınar, E. (2005). İlköğretim okulu müdürlerinin kaynaştırmaya yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 7-22.

SUMMARY

Inclusion is the most widespread implementation used in teaching of children with disabilities in Turkey, as in many developed countries in the world. More and more students with disabilities enroll in inclusion settings every year. According to statistics of Ministry of National Education 40.050 students participated in inclusion in 2004-2005 academic year. This number rose to 84.580 in 2010-2011 academic year and 137.893 in 2011-2012 academic year. Although inclusion implementations are becoming widespread, many studies showed that teachers still have negative attitudes towards having inclusion students in their classrooms. Teachers' attitudes towards students with disabilities have traces of societal views. Societal system, defined as "normal" isolates people who are not fitted into the norms.

One of the important issues of Education Faculties is to educate teachers who do effective teaching to individuals with different needs, but those faculties do not perform their duties adequately. Views of teacher candidates about inclusion of children with disabilities and their professional competence level on teaching of those students are precursors of their future implementations in their professional lives.

Qualitative design was utilized in this study and data were collected via questionnaire technique. The participants of this study consisted of 135 freshman students from Education Faculty of Eskişehir Osmangazi University. 59 teacher candidates studying at Teaching Individuals with Intellectual Disabilities, 40 teacher candidates studying at Teaching Religious Culture and Moral Education, and 36 teacher candidates studying at Teaching Computer and Instructional Technology answered the questionnaire form and participated in the study.

A questionnaire form developed by the researchers was used to identify the interpretation of teacher candidates regarding inclusion phenomenon. The form included two stories that were used to obtain views of teacher candidates about the possible feelings and thoughts of teachers and families of normally developing children when a student with disabilities is placed in an inclusive classroom.

The answers of students from the program of Teaching Individuals with Intellectual Disabilities were significantly different among the departments. Students' of Teaching Individuals with Intellectual Disabilities thought Mr. Mehmet was more anxious, angrier, more desperate in comparison to the students of Teaching Religious Culture and Moral Education and Teaching Computer and Instructional Technology. Moreover, they stated that Mr. Mehmet was less happy and less eager.

Students from all three departments evaluated Mr. Mehmet as anxious between 6.92 and 8.25, and as unhappy between 3.42 and 6.34 out of 10 points. According to responses of teacher candidates to the second story, the views of

students from the program of Teaching Individuals with Intellectual Disabilities were significantly different among the other departments students at $p < .01$ level. Based on the scores of students from the program of Teaching Individuals with Intellectual Disabilities, they thought that families might think students with disabilities as a substantial threat and burden. The students from the program of Teaching Religious Culture and Moral Education and Teaching Computer and Instructional Technology stated that parents might feel more pity for students with disabilities was in comparison to the students from the program of Teaching Individuals with Intellectual Disabilities. The students from the program of Teaching Individuals with Intellectual Disabilities have more negative interpretations about the inclusion phenomenon described in the sample cases.

According to the average scores of all groups on the dimensions, the students with disabilities in inclusive setting were interpreted as threat by the students from the program of Teaching Individuals with Intellectual Disabilities with a high score of 1.73 out of 3 points. Similarly, the students from the program of Teaching Individuals with Intellectual Disabilities had a high score of 2.12 on the “seen as burden” dimension. The average scores of the students from the program of Teaching Religious Culture and Moral Education and Teaching Computer and Instructional Technology on the “feeling pity” dimension was 2.25 out of 3 points.

Teacher candidates evaluated teacher Mr. Mehmet as highly anxious and unhappy. This result is parallel with the research findings on teachers’ negative attitudes on inclusion of students of with disabilities. Thinking the presence of students with disabilities in the classrooms as anxious and unhappy situations may be evaluated as a trigger for ignorance of those students in the classroom. Second result of the study showed that teacher candidates think that the students with disabilities are perceived as a substantial threat and burden, and at the same time people in the society feel pity for them. This result indicated that the historical view regarding people with disabilities still exists in the society. In the history, people with disabilities were labeled firstly as “threatening”, then “burden” and later “wretched”. The results indicated that the historical view that sees individuals with disabilities as burdens on the society and approaches with a sense of pity for these individuals has still been traces in thinking of today's teacher candidates.